

CREATED BY MOLECULAR AND GENETIC MARKERS GENETIC
STRUCTURE OF BULLS FROM DIFFERENT BREEDS OF CATTLE

K.V.Kopylova, A.V.Shelev, O.V.Berezovskiy, K.V.Kopylov, The Institute of Animal Breeding and Genetics, UAAS

V.I.Rossokha, Institute of Animal Science, UAAS

*A molecular genetic evaluation of 25 bulls genotypes was realized for different cattle breeds by QTL locus (*k-Cn*, β LG, GH, TG, CAPN1 530), ISSR-markers using as being primers for fragments of dinucleotide and trinucleotide microsatellite locus (ACC)₆G, (GAG)₆C, (AG)₉C, (GA)₉C, and microsatellite markers included in the list of recommended ISAG (BM1824, BM2113, INRA023, SPS115, TGLA122, TGLA126, TGLA227, ETH10, ETH225 that ETH3). Received individual information can be used in further breeding work to improve production traits of animals.*

Keywords: genes, genotype, alleles, polymorphism, breed, DNA.

УДК 636.127.1.082

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЛЕМІННОГО ВИКОРИСТАННЯ АТЕСТОВАНИХ ПЛІДНИКІВ ОРЛОВСЬКОЇ РИСИСТОЇ ПОРОДИ

Корнієнко О.О., к. с.-г. н.,
Інститут тваринництва НААН

Мирось В. В., д. с.-г. н.,
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

Установлено основні недоліки селекційної роботи з плідниками, які знижують ефективність їх племінного використання. Визначені кращі та найбільш перспективні жеребці для подальшої селекційно-племінної роботи з породою. Проаналізовано формування генеалогічної структури породи під впливом інтенсивності та результативності використання атестованих плідників. Установлено, що найбільше перспектив для подальшого розвитку є у лінії: Барчука, Пілота та Отбоя, зникаючими та малочисельними залишаються лінії: Ветра, Болтіка, Проліва, Ісполнительного та Воїна, в лінії Піона є небезпека піти «у матки».

Ключові слова: атестація, лінія, орловська рисиста, плідники, робоча продуктивність.

Атестація жеребців – плідників являє собою комплексну оцінку їх якості за сумою ознак з метою виявлення їх племінної цінності [2, 3]. В Україні атестація плідників проводиться на підставі наказу Міністерства аграрної політики України і, починаючи з 2005 року, коли і було ухвалено положення про її проведення, є щорічним заходом селекційного процесу [1]. За 8 років, протягом яких проводиться атестація, до племінного використання було допущено 86 плідників орловської рисистої породи, від більшості отримано ряд ставок, що дозволяє зробити певні висновки про їх племінну цінність та намітити перспективи подальшої роботи з ними.

Отже, метою наших досліджень було проведення аналізу ефективності та результатів племінного використання плідників орловської рисистої породи, які допущено до відтворення маточного поголів'я.

Матеріали та методи дослідження. Для досягнення поставленої мети проведено індивідуальний аналіз ефективності та результативності використання атестованих плідників за наступними показниками: покрито кобил, отримано лошат, випробувано лошат, виявлено коней класу жвавості 2.10 та 2.05, кількість зарахованих нащадків до відтворного складу, в тому числі атестовано синів. Матеріалом досліджень слугували дані первинного племінного обліку (форма 8-к, форма 10-к), результати іподромних випробувань рисистого молодняку.

Результати досліджень. За час проведення атестації для племінного використання було атестовано 86 плідників–представників 9 ліній, при цьому найбільше–з лінії Барчука, результативність використання яких представлено у таблиці 1. Кращим за якістю потомства виявився Уклон (2.04,1), від якого отримано найбільшу кількість коней класу жвавості 2.10 та 2.05 від випробуваного молодняку – 15,9 % та 4,3 %, відповідно. Висока якість потомства та широке використання Уклона сприяло зарахуванню до відтворного складу від нього 25,7 % молодняку (23 кобили та 7 жеребців).

Селекційна робота з Уклоном, переважно, будувалася на кросах ліній, найбільш результативними з яких були з лініями Болтіка, Пілота та Піона, та зовсім не проводилася у внутрішньолінійних підборах та у кросах із лініями Ісполнителя, Ветра та Воїна. Якщо говорити про атестованих синів від Уклона, то із 7 тільки три за комплексом ознак є кращими, за батька один і із яких вже вибув і із відтворення (Раунд), а результати племінного використання двох інших представлено у таблиці 1. Як показують наші дослідження, Кулон (2.04,8) має проблеми з відтворенням, на що вказує її результативність – із 22 покритих кобил лише 5 зажеребіло (відсоток зажеребіння 22,7 %), а якість отриманого молодняку за результатами іподромних випробувань, є невисокою. Плідник Ізумруд (2.03,9) за 3 роки племінного використання покритив лише 13 кобил, від яких отримано 7 лошат, із них 2 голови або 28,6 % проходять випробування, що не дає можливість говорити про його сполучуваність та якість нащадків.

Другим за якістю потомства, згідно з проведеними дослідженнями, є вже вибувший, Малиновий Звон, у потомстві якого виявлено 14,3 % рисаків класу жвавості 2.10 та 3,9 % класу жвавості 2.05. Висока якість потомства та широке використання Малинового Звона сприяло зарахуванню від нього 38,9 % нащадків, із них 6 плідників було атестовано для племінного використання, що дозволяє продовжити роботу з генофондом цього плідника при умові більш раціонального та широкого використання атестованих від нього синів, які на сьогоднішній день використовують досить обмежено. Так, лише Бамбіно (2.04,5) та Самородок (2.06,6) за період племінного використання, крили, в середньому по 10 кобил щороку, 2-річний молодняк від яких зарекомендував себе високою жвавостю (2.25,4 та 2.27,1), яка за шкалою бонітування відповідає 9 балам. При цьому, невисокий відсоток випробуваного молодняку (36,8 % та 27,3 %) не дає можливість поки розкрити дійсний потенціал обох. Інші, дуже цінні плідники: Джим (2.02,8) та Есмінець (2.07,1) криють по одній кобилі у рік (табл. 1). Плідник Фрагмент, хоча характеризується і високою жвавостю (2.11,8 трьох років), є дрібним, із погано вираженим запряжним типом, із короткою шиєю, що треба враховувати при підборах до нього.

Продовження роботи з генофондом вже вибувшого Кок Пара також залежить від інтенсивності використання його синів та можливості їх скорішої оцінки, які на сьогоднішній день використовуються також досить обмежено, особливо цінні Іскромьотний (2.06,8) та Факел (2.09,5), які за 4 роки племінного використання покрили 11 та 6 кобил. Обмеженість племінного використання вищезазна-

Таблиця 1

Індивідуальна оцінка плідників лінії Барчука та Пілота за якістю потомства

Кличка плідника	Тривалість племінного використання	Покрито кобил	Отримано лошат	Випробувано, %	Виявлено коней класу жвавості, гол.		Зараховано до відтворного складу, в т.ч.	Атестовано синів	Господарство, де використовували
					2.10	2.05			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Уклон	13	172	144	65,3	15	4	30	7	Запорізький к.з., к.з.«Шахтар, Дібрівський к.з., ПСП «Комишанське»
Кулон	4	22	4	100,0	-	-	3	1	к.з. «Шахтар»
Ізумруд	3	7	7	28,6	-	-	-	-	ПСП «Комишанське»
Малиновий Звон	9	101	95	81,0	11	3	31	6	ПСП «Комишанське», Лозівський к.з., ПвЗамула
Кок Пар	9	73	65	80,0	3	-	16	4	Лозівський к.з.
Іскромьотний	3	11	11	9,1	-	-	-	-	ПСП «Комишанське»
Факел	4	6	2	-	-	-	-	-	Лозівський к.з.
Шалун	8	61	55	45,5	1	-	6	-	Дібрівський к.з.
Шквал	8	78	64	18,8	4	-	-	-	Запорізький к.з., Дібрівський к.з.
Бамбіно	3	31	21	36,8	-	-	-	-	к.з. «Авангард», Дібрівський к.з.
Інкасатор	2	2	2	50,0	-	-	-	-	ПСП «Комишанське»
Есмінець	3	3	2	-	-	-	-	-	Лозівський к.з.
Самородок	5	52	33	27,3	-	-	-	-	ПСП «Комишанське»
Джим	3	1	1	-	-	-	-	-	Лозівський к.з.
Фрагмент	3	1	1	-	-	-	-	-	Лозівський к.з.

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Всього по лінії Барчука</i>	80	621	507	45,9	34	7	86	18	-
Композитор	8	62	46	63,0	4	-	7	2	к.з. Шахтар
Казус	6	75	51	68,6	3	-	7	2	Лимарівський к.з.
Фабіано	6	38	32	65,6	1	-	2	1	ПСП «Комишанське»
Корифей	6	32	27	14,8	-	1	2	1	Лимарівський к.з.
Альпако	5	36	21	57,1	1	-	2	-	Лозівський к.з., ПР «Бого-явленське»
Крик	6	62	42	66,7	3	-	3	-	Дібрівський к.з.
Шиповник	4	15	12	33,3	-	-	-	-	ФГ «Шаболат»
Крестовий Поход	9	44	29	65,5	3	-	4	1	Лозівський к.з.
Дамаск*	1	4	3	75,0	-	-	1	-	Дібрівський к.з.
Істочник	2	6	4	-	-	-	-	-	СФГ «Універсал»
Опер	3	12	12	41,7	1	-	3	-	Пв. Замула
Експорт	2	4	3	-	-	-	-	-	к.з. «Авангард»
Іхтіандр	2	1	1	-	-	-	-	-	к.з. «Авангард»
Вулкан*	2	9	1	-	-	-	-	-	Дібрівський к.з., Запорізький к.з.
<i>Всього</i>	59	391	283	55,1	16	1	31	7	-

Примітка: * - спермопродукція.

чених плідників обумовлено нераціональним співвідношенням плідників до кобил у ПСП «Комишанське» та Лозівському кінному заводі, 5:1 та 3:1 відповідно в яких вони працюють. Інший син Інкасатор (2.13,7) характеризується невисокою роботоздатністю (у 6 балів, згідно з інструкцією бонітування), має такі недоліки екстер'єру як: груба голова, м'яка спина, звислий круп, а також загальною сирістю, що треба враховувати при роботі з ним.

Не виділено жодного продовжувача від Шалуна (2.03,8) та Шквала (2.07,5) - останній характеризується вищою якістю нащадків за кількістю коней класу жвавості 2.10. Неможливість виявлення продовжувачів лінії від обох плідників пов'язана з їх досить вузькою генеалогічною апробацією. Так, Шалун за період племінного використання, був задіяним лише у кросах із лініями Ісполнительного та Піона, а Шквал – у внутрішньолінійному підборі, при цьому кращі потомки від нього були отримані у поєднанні з лініями Ісполнительного та Піона.

У лінії Пілота було атестовано 14 плідників (табл. 1), при цьому 7 із них є синами плідника Приказа та 1 – його онуком, тобто представники однієї гілки Перепела через Карапета, а інші 3 – представники гілки Перепела через Запаса. Розвиток іншої гілки лінії Пілота через Красавчика буде залежати від результатів випробування Повелителя – сина Вулкана, якого отримано штучно у Дібрівському кінному заводі, оскільки вітчизняне відгалуження цієї гілки припинило своє існування з вибуттям із відтворного складу плідника Крика. Найбільш цінним як за власною продуктивністю, так і за якістю потомства серед вибувших плідників є Коріфей, онук Приказа – рисак класу 2.05, в потомстві якого отримано Іхтіандра (2.04,9), через якого повинна бути продовжена робота із генофондом Коріфея. На сьогоднішній день Іхтіандра використовують обмежено у кінному заводі «Авангард», де від нього за 2 роки отримано одне лоша. Також, перспективним для подальшої селекційної роботи є плідник Даф від вибувшого Фабіано.

Найбільш цінним із діючих плідників є Опер, один із синів Приказа, який, згідно з проведеною оцінкою є кращим за якістю потомства, частка рисаків класу жвавості 2.10 в потомстві якого становила 20,0 %. При цьому молодняк від Опера поєднує в собі жвавість (середня жвавість у віці 2-х років 2.16,2) і породність, типовість, особливо кобили (середня експертна оцінка 8,12 балів), що дозволило вже у перших ставках виділити від нього ремонтних кобил. При цьому Опер характеризується широкою поєднувальною здатністю, адже молодняк, який отримано від нього, як у внутрішньолінійному розведенні, так і у кросі з лініями Піона, Барчука однаково характеризувався високою якістю. Посередніми за якістю потомства виявилися інші сини Приказа – Композитор та Крестовий Поход, в потомстві яких частка рисаків класу 2.10 становила 13,7 % та 15,7 %, відповідно, при досить високій частці випробуваних (63 % та 65,5 %). В цілому, Композитор є плідником високого жвавісного класу 2.05, скоростиглим, екстер'єрно правильним, порідним, достатньо крупним, порівнюючи з Крестовим Походом, який хоча також відноситься до класу жвавості 2.05, є дрібним, із недоліками екстер'єру, що передає потомкам, пізньостиглий. З огляду на це Композитор є більш бажаним для подальшої племінної роботи з метою виділення від нього продовжувача, оскільки один із двох продовжувачів - Гектор вже вибув із племінного складу, а інший – цінний Сокол (2.08,2) тільки розпочинає своє племінне використання. Для більш ефективної роботи з Композитором селекційна робота з ним повинна проводитися у напрямку використання його на більш різноманітному поголів'ї за лінійною належністю, оскільки у попередні роки він мав досить вузьку апробацію переважно з лініями Піона та Пілота, та в більшій мірі у повторних поєднаннях. Неоціненим і досі залишається Експорт, який використовувався обмежено через

те, що більшість кобил господарства, де він працює, мають споріднене з ним походження. При цьому він пізньоспілий із оцінкою за робочу продуктивність 6 балів, та є дуже дрібним. Інше відгалуження в лінії Пілота через Запаса повинне розвиватися через Істочніка – сина ви- бувшого Казуса. Істочник крупний, жвавий із оцінкою за роботоздатність 9 балів. Істочник, досі не оцінений за якістю потомства, через обмежене використання і відсутність випробуваного молодняка від нього, головною причиною чого є нераціональне співвідношення плідників до кобил у СФГ «Універсал» відповідно 3:1, де він використовується.

У лінії Піона було атестовано 12 плідників, при цьому 7 з них вже вибули з відтворного складу або використовували в якості спермопродукції (табл. 2). Найбільш цінним за якістю потомства серед вибувших є Фінал, у потомстві якого частка рисаків класу жвавості 2.10 становила 14,3 %, а класу 2.05 – 7,1 %. Від Фінала було отримано жеребця Коріфея – рекордиста 3-х років (2.03,5), через якого і повинна вестися подальша робота з генофондом Фінала. Дуже цінним є жеребець Канюк, від якого у Запорізькому кінному заводі штучно отримано два жеребчика, одного з яких за результатами випробувань та показниками розвитку необхідно виділити у саморемонт. Непомітний слід, а саме по декілька кобил, залишили по собі вже вибувші Испит, Памфлет, Потоп та Афган, хоча від останнього і було атестовано плідника, він вже вибув із відтворного складу. При цьому, відзначаємо з таблиці 2, від вищезгаданих плідників не отримано жодного рисака класу 2.10, а враховуючи, що відсоток випробуваних коней навіть не перевищував і половини – 44,4 % та 45,8 % від Афгана та Потопа, а в деяких випадках становив трохи більше чверті – 28,1 % та 34,9 % від Памфлета та Испита, до маточного складу від них були зараховані кобили із жвавостю тихіше за 2.15,0 – 2.20,0 або зовсім не випробувані.

Кращим за якістю потомства у лінії Піона із діючих плідників є Афоризм (2.02,1), серед нащадків якого було виявлено 9,7 % рисаків класу 2.10 та 1,4 % - класу 2.05. Відсутність продовжувача лінії від Афоризма, при тривалому племінному використанні (13 років), пов'язана з досить вузькою його апробацією. За весь період племінного використання він, переважно, використовувався у внутрішньолінійному підборі (49,0 % всіх підборів), хоча досить вдалим був результат поєднання Афоризма з кобилами лінії Ісполнительного, Отбоя, Проліва, який майже не повторювали. Оскільки Афоризм є дуже цінним плідником, та дуже віковим (20 років), від нього необхідно отримати продовжувача лінії, впроваджуючи більш широку його апробацію у кросах ліній Болтіка, Барчука, Пілота, Воїна та у повторних поєднаннях із лініями Ісполнительного, Проліва, Отбоя.

На другому місці за кількістю виявлених нащадків класу жвавості 2.10 є Дельфін (2.03,5) та Банкет (2.11,3 двох років) - 2 та 3 голови, відповідно, або 11,7 % та 20,0 % від випробуваного, що не дає можливість говорити про високу якість потомства від цих плідників (табл. 2). Низькою роботоздатністю нащадків характеризується і плідник Ізотоп (2.05,6), у потомстві якого було виявлено лише одного рисака класу жвавості 2.10 – Кріта, який був атестований, але вибув із відтворення. При цьому, якщо потомство Ізотопа є більш типовим, (експертна оцінка 7,55 балів), досить крупним, то молодняк від Банкета та Дельфіна дрібний, хоча нащадки від останнього більш порідні (7,45 бал). За період племінного використання всіх трьох плідників використовували досить широко як у кросах з лініями Барчука, Пілота, Воїна, Ісполнительного, так і у внутрішньолінійних підборах. Але найбільш вдалим використання Дельфіна, в якому було виявлено коней класу 2.10, було у кросах із лініями Барчука, Ісполнительного; Банкета – із лінією Барчука та у внутрішньолінійному поєднанні; Ізотопа – у внутрішньолінійному

Таблиця 2

Індивідуальна оцінка плідників за якістю потомства у розрізі ліній

Плідник	Тривалість племінного використання	Покрито кобил	Отримано лошаг	Випробувано, %	Виявлено коней класу жвавості, гол.		Зараховано до відтворного складу, в т.ч.	Атестовано синів	Господарство, де використовували
					2.10	2.05			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Афоризм	13	151	124	58,1	7	1	10	-	Дібрівський к.з., к. з. «Шахтар».
Дельфін	8	69	58	29,3	2	-	5	-	Запорізький к.з., к.з. «Шахтар»
Фінал	5	42	31	45,2	2	1	2	-	ПСП «Комишанське»
Афган	6	37	27	44,4	-	-	2	1	к.з. «Шахтар»
Іспит	6	55	47	34,9	-	-	4	-	Запорізький к.з.
Морфей	6	22	13	23,1	-	-	1	-	Сумской к.з.
Памфлет	7	57	32	28,1	-	-	7	-	Лимаревський к.з.
Ізотоп	8	40	29	51,7	1	-	2	1	к.з. «Шахтар»
Банкет	7	79	59	25,4	3	-	3	-	к.з. «Шахтар»
Потоп	5	25	16	45,8	-	-	2	-	СК «Шаболат»
Жгучий*	1	1	1	-	-	-	-	-	Запорізький к.з.
Канюк*	1	4	4	50,0	-	-	-	-	Запорізький к.з.
<i>Всього по лінії Піона</i>		<i>582</i>	<i>441</i>	<i>43,6</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>38</i>	<i>2</i>	<i>-</i>
Ібрагім	7	42	20	45,0	2	-	-	2	Лозівський к.з., ПСП «Комишанське»

Примітка: * - спермопродукція.

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Командор	8	34	21	14,3	1	-	1	1	ПСП «Комишанське», Лозівський к.з., СФГ «Універсал»
Батіст	8	45	32	37,5	-	-	-	-	к.з. «Шахтар»
Белок	6	34	18	33,3	-	-	-	-	к.з. «Шахтар»
Ікс	1	2	2	-	-	-	-	-	ПСП «Комишанське»
<i>Всього по лінії Отбоя</i>		<i>157</i>	<i>93</i>	<i>32,5</i>	<i>3</i>	<i>-</i>	<i>1</i>	<i>3</i>	<i>-</i>
Полонез	6	53	40	52,5	2	-	4	3	Лозівський к.з., СФГ «Богоявленське»
Жакоп	4	11	5	-	-	-	-	-	Лозівський к.з.
Фліп	3	9	4	75,0	-	-	-	-	к.з. «Авангард»
Рапс	3	8	2	50,0	-	-	-	-	Лозівський к.з.
<i>Всього по лінії Ветра</i>		<i>81</i>	<i>51</i>	<i>59,2</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>4</i>	<i>3</i>	<i>-</i>
Флоріано	6	14	8	25,0	-	-	1	-	Лозівський к.з.
Периметр	3	6	6	-	-	-	-	-	СФГ «Універсал»
<i>Всього по лінії Проліва</i>		<i>20</i>	<i>14</i>	<i>14,3</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Іл	6	37	21	9,5	1	-	1	-	к.з. «Шахтар», Дібрівський к.з.
Плюс*	1	1	1	100,0	-	-	-	-	Дібрівський к.з.
<i>Всього по лінії Воїна</i>		<i>38</i>	<i>22</i>	<i>18,8</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Арарат	6	44	39	20,5	1	-	-	-	Дібрівський к.з.
Кропот	5	18	10	10,0	-	-	-	-	к.з. «Шахтар»
<i>Всього по лінії Болтіка</i>		<i>62</i>	<i>49</i>	<i>15,7</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>

Примітка: * - спермопродукція.

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Папай	1	3	3	100,0	-	-	1	-	Пв. Замула
Поступок	6	45	32	71,9	5	-	5	1	Сумський к.з.
Чардаш	4	30	26	23,1	-	-	-	-	Запорізький к.з.
<i>Всього по лінії Исполнительного</i>		75	58	45,5	-	-	6	-	-
Ксантофіл	4	26	20	55,0	-	-	-	1	Лозівський к.з.
Мак	1	1	1	100,0	-	-	-	-	к.з. «Авангард»
<i>Всього по нелінійним</i>		27	21	52,4	-	-	-	1	-

поєднанні. Не дивлячись на невисокий результат, подальше використання Банкета та Ізотопа в селекційній роботі з лінією Піона є бажаним для України, оскільки обидва завезені з Росії та мають у родоводах предків, які у більшості коней вітчизняної селекції знаходяться у більш віддалених рядах та є продовжувачами цінної гілки, яку в Україні не представлено. Дельфін є дуже віковим плідником (19 років), дуже дрібним, із недоліками екстер'єру, які передає нащадкам, особливо велику, грубу голову та м'яку спину, а невисока результативність виступів, отриманого від нього молодняку, при широкій генеалогічній апробації говорить про його низьку поєднувальну здатність, тому він є не перспективним для подальшого використання, так само, як і Морфея, дрібний, з низькою якістю потомства.

Однією з дуже цінних є лінія Отбоя, в якій було атестовано п'ять плідників. Найбільш жвавим потомством зарекомендували себе Ібрагім та Командор, що сприяло виділенню від них продовжувачів лінії (Лідер, Журналіст та Ікс), через яких необхідно вести роботу з генофондом цих плідників, які за станом здоров'я виключені з відтворного складу. Решта плідників (Батіст, Белок) не зарекомендували себе роботоздатним потомством. Однією з причин низької результативності використання Батіста та Белка є досить вузька генеалогічна апробація обох. Як Батіст, так і Белок за період племінного використання були задіяні лише у кросі із лінією Піона, що, як показали наші дослідження, не мало високого результату. При цьому, в подальшій роботі з лінією Отбоя необхідно провести більш широку апробацію Батіста, адже він за власною продуктивністю є кращим за Белка: він крупний, капітальний кінь, високої роботоздатності – барсист Московського іподрому, син рекордиста Іппіка 1.59,7, використання якого сприятиме накопиченню у вітчизняній популяції представників лінії Болтіка, Ісполнительного, Ветра які широко представлені у його родоводі, на відміну від Белка, родовід якого також насичений представниками лінії Болтіка, але і лінії Піона, якими переповнені родоводи вітчизняних коней, хоча він також є цінним для подальшої роботи.

Для продовження селекційної роботи з лінією Ветра було атестовано трьох синів від Полонеза, який не зарекомендував себе високою якістю нащадків (2 рисаки класу 2.10 з 21 випробуваного). Всіх трьох плідників за племінне використання крили дуже мало, а за відсутності випробуваного молодняку, і досі не можуть бути оцінені за якістю потомства. Оцінюючи родовід цих плідників, відмічено, що хоча всі три мають потужну материнську сторону, найбільш цікавим є Жакоп, у родоводі якого у II ряду предків знаходиться видатний Приказ. До того ж Жакоп не характеризується грубістю, яка притаманна іншим представникам лінії Ветра, є досить нарядним, крупним, з добре вираженим запряжним типом, тому має використовуватися більш широко.

Через обмежене використання не виділено продовжувачів та майже ремонтних кобил у лініях Проліва, Воїна, Болтіка. Для виділення продовжувача лінії Воїна необхідно продовжити апробацію Іла у Дібрівському кінному заводі, де у від нього було отримано рисака класу жвавості 2.10, а також інтенсивно використовувати молодого плідника Каботажного Груза Алтая; плідника Арарата апробувати у більш широких лінійних поєднаннях, оскільки за період племінного використання його задіяно у підборах лише до представниць лінії Піона та Пілота, що як показують дослідження не мало високого результату; провести ротацію плідників лінії Проліва.

Роботу з лінією Ісполнительного необхідно продовжувати через Папая (2.05,9) – сина вибувшого Поступка, та Чардаша. При цьому Папай, зарекомендувавши себе дуже порідним молодняком, треба надалі використовуватися максимально широко, адже на сьогодні його використання є обмеженим. Ще одним

продовжувачем цієї лінії є Чарівний – напівбрат Чардаша, який є кращим за нього за екстер'єром, робочою продуктивністю, тому племінне використання його повинно бути максимально широким.

Проведеними дослідженнями виявлено досить негативну тенденцію, яка виражається у тому, що атестованих плідників зовсім не використовують через те, що після атестації продають приватним власникам під прокат або в запряжку, адже додаток «ліцензований для відтворення поголів'я» гарантує вищу вартість. Частка таких у різні роки коливалась від 12,5 до 37,5 %, що становить від 1 до 5, в деяких випадках, і до 7 голів. Також, загальною негативною тенденцією є те, що більшість плідників використовуються в одному і тому ж господарстві упродовж племінного використання, що знижує ефективність роботи та шанси виділити від них синів, адже, в більшості випадків, продовжувачів було виділено від жеребців, які були задіяні у двох і більше господарствах, як відзначається з таблиць 1 та 2.

Висновки:

1. Проведені дослідження виявили основні недоліки ведення племінної роботи з атестованими плідниками, до яких відносяться: низька інтенсивність їх використання через нераціональне співвідношення плідників до кобил у господарствах, відсутність ротації, однобічність селекційної роботи без застосування широкої генеалогічної апробації, низький відсоток випробуваного молодняку, який становить по породі 46,4 %. Вирішенню цих питань буде сприяти поновлення фінансування іподромних випробувань та державних замовлень на розробку планів селекційно-племінної роботи як окремо за господарствами, так і в цілому за породою. Необхідним є підвищити інтенсивність племінного використання плідників, а для цього у злучний сезон підбирати до них не менше 8 кобил, при цьому рівень випробування молодняку повинен бути не меншим ніж 55 – 65 % для всіх суб'єктів племінної справи.

2. Із метою зменшення випадків обмеженого використання плідників та попередження подання, як рекомендованих для відтворення, заздалегідь не запланованих жеребців, під час проведення атестації необхідно, окрім стандартного пакету документів, додавати пояснювальну записку із зазначенням перспективи селекційної роботи та кількості кобил, які плануються їм у підбір.

3. За період використання атестованих плідників у генеалогічній структурі породи відбулося збільшення на 16,9 % (86 голів) представників лінії Барчука, переважно за рахунок нащадків Уклона, Малинового Звона та Кок Пара, на 10,9 % (31 голова) збільшилася кількість представників лінії Пілота за рахунок нащадків Композитора, Казуса, Крестового Похода та на 8,6 % (38 голів) – Піона, за рахунок нащадків Афоризма, Памфлета, Испита, Дельфіна. Досить поганими залишаються справи у лініях: Отбоя, яка збільшилась лише на 5,3 % (5 голів), Ветра – на 13,7 % (7 голів), Воїна – на 4,5 % (1 голова), Проліва – на 7,1 % (1 голова), Ісполнителя – на 10,3 % (6 голів) та зовсім не розширилася за поголів'ям лінія Болтіка.

4. Встановлено, що найбільш цінними для подальшої роботи з лінією Барчука як за власною продуктивністю, так і за якістю потомства є: Уклон, Ізумруд, Джим, Есмінець, Іскромьотний, Самородок, Факел, Шквал, Шалун, з лінією Пілота: Опер, Композитор, Іхтіандр, Сокол, Даф та Істочник; в лінії Піона: Коріфея, Афоризма, Банкета та Ізотопа; в лінії Отбоя: Лідер, Журналіст, Ікс, Батіст, Белок; в лінії Ветра – Жакоп, в лінії Воїна – Іл, Каботажний Груз Алтая, в лінії Болтіка – Арарат, в лінії Ісполнителя – Папай, Чарівний, Чардаш; в лінії Проліва – Флоріано, Периметр.

5. Згідно з кількістю виділених перспективних плідників, лідируюче поло-

ження та перспективи нормального розвитку і надалі будуть мати лінії: Барчука з дев'ятьма продовжувачами, на другому місці – лінія Пілота та Отбоя – по шість та п'ять продовжувачів, відповідно. Оцінка показала, що в лінії Піона намітилася досить критична ситуація за кількістю перспективних для подальшої роботи плідників, що при нераціональній роботі може призвести до переходу її «у матки», а лінії Ветра, Болтіка, Проліва, Воїна, Ісполнительного можуть бути втрачені зовсім.

Бібліографічний список

1. Збірник нормативно-правових актів з конярства / під ред. Згара К.К. – Київ, 2011. – 236 с.
2. Кравченко Н. А. Разведение сельскохозяйственных животных / Н. А. Кравченко. – Москва: Колос, 1973. – С. 305 – 345.
3. Коневодство: [Учебное пособие / Н. Н Пономаренко., В. А. Пасечник., Н. В. Черный.] – Харьков: Эспада, 2009. – с. 135 – 155.

АНАЛИЗ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ПЛЕМЕННОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АТТЕСТОВАННЫХ ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ ОРЛОВСКОЙ РЫСИСТОЙ ПОРОДЫ

Корниенко А. А., Институт животноводства НААН

Мирось В. В., Харьковский национальный аграрный университет им. В. В. Докучаева.

Установлены основные недостатки селекционной работы с производителями, которые снижают эффективность их племенного использования. Определены лучшие и наиболее перспективные жеребцы для дальнейшей селекционно – племенной работы с породой. Проанализировано формирование генеалогической структуры породы под влиянием интенсивности и результативности использования аттестованных производителей. Установлено, что наиболее перспектив для дальнейшего развития есть в линиях: Барчука, Пилота и Отбоя, исчезающими и малочисленными остаются линии: Ветра, Болтика, Проліва, Исполнительного и Воина, в линии Піона есть опасность перехода «в матки».

Ключевые слова: аттестация, линия, орловская рысистая, производители, рабочая продуктивность.

ANALYSIS OF THE RESULTS OF CERTIFIED BREEDING USE OF ORLOVSKAYA TROTTER BREED

Kornienko O., Institute of Animal science

Myros V., Kharkov National Agrarian University named by Dokuchaev

The basic disadvantages of selection work with producers, which reduce the efficiency of their breeding use are found. Identified the best and the most promising stallions for further selection and pedigree work of the breed. Analysed the formation of the breed genealogical structure under the influence of the intensity and effectiveness of the using certified producers. Established that more perspectives for further development are in following lines: Barchyk, Pilot and Otboy., small numbers line and disappearing line: Vetra, Boltika, Proliva, Ispolnitelnogo and Voina, in the Pion line is in danger to go "in the uterus."

Keywords: certification, line, orlovskaya trotting breed, cattery, productivity.